

Pomorska policia u osiguranju robe

Krce, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Maritime Studies / Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:164:317539>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository - Faculty of Maritime Studies - Split -
Repository - Faculty of Maritime Studies Split for
permanent storage and preservation of digital
resources of the institution](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET**

MARTINA KRCE

**POMORSKA POLICA U OSIGURANJU
ROBE**

DIPLOMSKI RAD

SPLIT, 2016.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET**

STUDIJ: POMORSKI MENADŽMENT

**POMORSKA POLICA U OSIGURANJU
ROBE**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

STUDENT:

Prof. dr. sc. Ranka Petrinović

Martina Krce (MB: 0171253098)

SPLIT, 2016.

SAŽETAK

Ugovor o pomorskom osiguranju je ugovor kojim se ugovaratelj osiguranja obvezuje da će osiguratelju platiti premiju osiguranja, a osiguratelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja da će osiguraniku, ako nastane događaj koji znači osigurani slučaj, sukladno odredbama ugovora, isplatiti osigurninu. Bitni elementi ugovora o pomorskom osiguranju: osigurani predmet, osigurani rizik, premija osiguranja i osigurnina. Stranke iz ugovora o pomorskom osiguranju su: osiguratelj, ugovaratelj osiguranja i osiguranik. Isprava o sklopljenom ugovoru o pomorskom osiguranju naziva se pomorska polica osiguranja. Pomorska polica je pisani dokaz o sklopljenom ugovoru i njegovu sadržaju koju potpisuje osiguratelj.

Ključne riječi: ugovor o pomorskom osiguranju, osigurani predmet, osigurani rizik, premija osiguranja, osigurnina, pomorska polica, osiguratelj, ugovaratelj osiguranja, osiguranik

ABSTRACT

The contract of marine insurance is a contract under which the policyholder agrees with the insurer to pay the insurance premium, and the insurer commits to policyholder that he will pay the insurer, in the case of the insured event, in accordance with the provision of the contract. The essential elements of the contract of marine insurance: the insured object, insured risk, insurance premiums and insurance premium. The parties to the contract of marine insurance are: the insurer, the policyholder and insured. The instrument of the contract of marine insurance is called maritime insurance. Maritime policy is a written evidence of the conclusion of the contract and its contents which is signed by the insurer.

Key words: contract of marine insurance, insured object, insured risk, insurance premiums, insurance, maritime policy, insurer, policyholder, assured

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. UGOVOR O POMORSKOM OSIGURANJU	3
2.1. POJAM UGOVORA	3
2.2. STRANKE UGOVORA	4
2.2.1. Sklapanje ugovora za račun treće određene osobe	5
2.2.2. Sklapanje ugovora za račun treće neodređene osobe.....	5
2.3. ELEMENTI UGOVORA	6
2.3.1. Osigurani predmet	6
2.3.2. Osigurani rizici	7
2.3.3. Osigurana vrijednost.....	8
2.3.4. Premija osiguranja	9
2.3.5. Osigurani slučaj.....	10
2.4. NAČELA UGOVORA O POMORSKOM OSIGURANJU.....	11
2.5. SKLAPANJE UGOVORA	12
2.5.1. Ponuda za osiguranje.....	13
2.5.2. Kvotacija	13
2.5.3. Sklapanje ugovora uporabom <i>slipa</i>	14
2.5.4. Oblik i vrijeme sklapanja ugovora	14
2.5.5. Neslaganje prihvata s ponudom	15
2.5.6. Sklapanje ugovora putem posrednika.....	15
2.6. TRAJANJE UGOVORA	16
2.6.1. Ugovor o osiguranju na određeno vrijeme.....	16
2.6.2. Ugovori o osiguranju za određeno putovanje	17
2.7. PRESTANAK UGOVORA.....	19
3. OSIGURANJE ROBE.....	20
3.1. GOSPODARSKO ZNAČENJE KARGO OSIGURANJA.....	20

3.2.	ROBA KAO OSIGURANI PREDMET	21
3.3.	INTERES STRANAKA ZA OSIGURANJE ROBE.....	22
3.4.	STANDARDNI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE.....	25
3.4.1.	Institutske klauzule za osiguranje robe, 1982. (Institute Cargo Clauses 1982.).....	26
3.4.2.	Institutske klauzule, 2009. (Institute Cargo Clause 2009.)	26
4.	ISPRAVE O UGOVORU	27
4.1.	OPĆENITO	27
4.2.	POJEDINI OBLICI ISPRAVA.....	27
4.2.1.	List pokrića (engl. <i>cover note</i>).....	27
4.2.2.	Potvrda o sklopljenom osiguranju	28
4.2.3.	Certifikat osiguranja	28
4.3.	POMORSKA POLICA	28
4.3.1.	Pojam police	28
4.3.2.	Vrste police	29
4.3.3.	Oblik pomorske police.....	29
4.3.4.	Sadržaj pomorske police.....	31
4.3.5.	Pravna obilježja pomorske police.....	33
5.	PRIJENOS PRAVA IZ UGOVORA	35
5.1.	PRIJENOS PRAVA PRIJENOSOM POLICE	35
5.2.	PRAVNI UČINCI PRIJENOSA POLICE	36
5.3.	SUBJEKTI PRIJENOSA POLICE	37
5.4.	VRIJEME PRIJENOSA PRAVA	37
5.5.	PRAVNI UČINAK PRIJENOSA PRAVA NA OSIGURNINU.....	38
5.6.	VINKULACIJA POLICE	38
6.	ZAKLJUČAK	40
	LITERATURA	42

1. UVOD

More kao najvažniji prirodni prometni put omogućilo je prijevoz tereta i/ili putnika s jednog mjesta na drugo. Pomorski prijevoz se pokazao kao ekonomski najvažniji i najisplativiji. Da bi se stvar prevezla, mora se sklopiti ugovor o prijevozu stvari, te njegovom realizacijom sklapa se ugovor o prodaji. Ugovor o prodaji realizira se domaćim ili međunarodnim prijevozom. Najveći dio robnog prometa odvija se međunarodnim prometom. Uz ugovor o prodaji, sklapa se još ugovor o prijevozu i ugovor o osiguranju. Stranke koje se javljaju su prodavatelj i kupac i oni snose komercijalni rizik posla, prijevoznik odgovara za uspješno izvršenje prijevoznog pothvata, osiguratelj robe pruža zaštitu od mogućih rizika, te banke kao financijski investitori.

Nastanak pomorskog osiguranja seže još u srednjem vijeku na području sjevernog dijela Italije. Primjenjivali su se brojni oblici uzajamnog snošenja šteta u okviru pojedinih skupina trgovaca povezanih zajedničkim interesom. Teret se prekrcao u više manjih brodica i rizik od nastanka štete se dijelio među trgovcima, tj. oni koji su pretrpjeli štetu su dobili dio robe od onih trgovaca koji su uspješno došli s brodom na odredište.

Prva osiguranja su bila osiguranja brodova i transporta dobara morem. U arhivu u Đenovi je pronađena najstarija isprava o osiguranju i potječe iz 1347. godine. A ugovor o pomorskom osiguranju je pronađen u arhivi u Dubrovniku i potječe iz 1395. godine i sadrži sve elemente ugovora o pomorskom osiguranju. Tako se posao osiguranja brzo širio i na ostale dijelove svijeta.

Pravo pomorskog osiguranja sadrži skup pravnih normi pomoću kojih se reguliraju odnosi iz ugovora o pomorskom osiguranju. Usporedno s razvojem pravnih regulativa za trgovačke odnose vezane uz pomorsku plovidbu razvijalo se i pomorsko osiguranje. Pomorsko osiguranje ima poseban i specifičan razvojni put. U hrvatskom pravu pomorsko osiguranje propisano je *Pomorskim zakonikom Republike Hrvatske*, a ostale vrste osiguranja *Zakonom o obveznim odnosima*. Odredbe *Pomorskog zakonika* o pomorskom osiguranju su dispozitivne pravne naravi. Strankama u ugovoru o pomorskom osiguranju data je sloboda ugovaranja sadržaja ugovornog odnosa. U primjeni pravnih vrela na prvo mjesto dolaze prisilni zakonski propisi i pravila morala, a poslije njih ugovor.

Predmet diplomskog rada je istraživanje pomorske police u osiguranju robe. Svrha diplomskog rada sastoji se od proučavanja pomorske police, koja zajedno s institutskim klauzulama predstavlja ugovor o osiguranju robe u pomorskom prijevozu. Cilj diplomskog rada je iznijeti ocjenu o djelovanju pomorske police u osiguranju robe, te način na koji ona olakšava sami proces osiguranja robe.

Rad je podijeljen u šest poglavlja, počevši s uvodnim dijelom u kojem je objašnjeno o čemu će se u radu govoriti. U drugom poglavlju opisan je ugovor o pomorskom osiguranju, stranke ugovora, elementi ugovora, načela ugovora, sklapanje ugovora, trajanje i prestanak ugovora. U trećem poglavlju objašnjeno je osiguranje robe koje podrazumijeva gospodarsko značenje kargo osiguranja, roba kao osigurani predmet, interesi stranaka za osiguranje robe i standardni uvjeti za osiguranje robe. U četvrtom poglavlju se govori o ispravama o ugovoru, oblicima isprava, pomorskoj polici kao najvažnijoj ispravi. U petom poglavlju se govori o prijenosu prava iz ugovora koje obuhvaća prijenos prava prijenosom police, pravnim učincima prijenosa police, subjektima prijenosa police, vremenu prijenosa police, pravnim učincima prijenosa prava na osigurninu i vinkulaciji police. Zadnje poglavlje sadrži zaključak o važnosti pomorske police u prijevozu robe morem.

2. UGOVOR O POMORSKOM OSIGURANJU

2.1. POJAM UGOVORA

Od relativno malog broja definicija ugovora o pomorskom osiguranju možemo izdvojiti jednu koja je prisutna u svim knjigama i člancima kao najbolja, a to je *ugovor kojim se ugovaratelj osiguranja obvezuje da će osiguratelju platiti premiju osiguranja ili doprinos, a osiguratelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja da će osiguraniku, ako nastane događaj koji znači osigurani slučaj, sukladno odredbama ugovora, isplatiti naknadu za štetu (osigurninu) ili na drugi odgovarajući način ispuniti svoju ugovornu obvezu.*[5]

U ovoj definiciji je ugovor o pomorskom osiguranju dvostranoobvezni pravni posao, navode se ugovorne stranke i njihove ugovorne obveze, a obveze osiguratelja na isplatu osigurnine vežu se uz nastanak osiguranog slučaja. Proizlazi da su bitni elementi ugovora o pomorskom osiguranju: osigurani predmet, osigurani rizik, premija osiguranja ili doprinos i obveza isplate novčane naknade (osigurnine).

Premiju osiguranja plaća ugovaratelj osiguranja jer je on ugovorna stranka. Ugovor o pomorskom osiguranju je naplatan neovisno je li riječ o premijskom ili uzajamnom osiguranju, ali kod uzajamnog osiguranja ugovaratelj ne plaća premiju nego doprinos. Jednom određena premija kod premijskog osiguranja više se ne mijenja, dok kod uzajamnog osiguranja doprinos nije određen u fiksnom iznosu nego njegova konačna visina ovisi o odnosu ukupnog iznosa doprinosa i ukupno isplaćenih šteta.[3]

Osiguratelj mora preuzeti obvezu da će, ako se ostvare ugovorne okolnosti, isplatiti naknadu iz osiguranja ili na drugi način ispuniti svoju ugovornu obvezu. Isplatom naknade za štetu (osigurnine) iskazuje se odštetna pravna narav pomorskog osiguranja i ono u čemu se ogleda temeljna osigurateljeva obveza. Visina osigurane svote je gornja granica osigurateljeve obveze. Osiguratelj je dužan isplatiti osiguraniku naknadu iz osiguranja. Osiguranik je osoba koja je ovlaštena potraživati od osiguratelja naknadu za štetu. To svojstvo može imati samo osoba koja kada nastane šteta ima opravdan interes da se ne ostvari osigurani slučaj.

Iz definicije je vidljivo, da pravni uvjet obveze osiguratelja ne postoji dok se ne ostvari osigurani slučaj, osiguratelj nije ni u kakvoj obvezi prema osiguraniku. Osigurani slučaj je onaj događaj koji je uzrokovan osiguranim rizikom.

2.2.STRANKE UGOVORA

Stranke iz ugovora o pomorskom osiguranju su: osiguratelj, ugovaratelj osiguranja i osiguranik.

Osiguratelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja da će osiguraniku, u skladu s odredbama iz ugovora, isplatiti naknadu za štetu nastalu ostvarenjem osiguranog slučaja. Izdavanje police i isplata naknade za štetu u ugovorenom ili propisanom roku su glavne ugovorne obveze. Također osigurateljeva je obveza obavijestiti ugovaratelja osiguranja pri sklapanju ugovora o određenim činjenicama važnim za zaštitu prava potrošača. Postoje dva pravno-statusna oblika društva za osiguranje: dioničko društvo i društvo za uzajamno osiguranje. Najpoznatije organizacije pomorskog osiguranja koje se bave uzajamnim osiguranjem su P. & I. klubovi.[5]

Osiguranik je stranka koja je ovlaštena od osiguratelja potraživati naknadu za štetu u slučaju nastanka osiguranog slučaja. To može biti samo osoba koja ima ili koja može očekivati opravdani materijalni interes da ne nastupi osigurani slučaj. Bitan na strani osiguranika je osigurljivi interes.

Ugovaratelj osiguranja je osoba koja u svoje ime sklapa ugovor s osigurateljem, za razliku od opunomoćenika koji sklapa ugovor u ime i za račun osobe koju zastupa. Ugovaratelj osiguranja ima samostalna prava i obveze prema osiguratelju, neovisno o pravima i obvezama osiguranika. Također ima pravo potraživati od osiguratelja da mu preda uredno izdanu i potpisanu policu osiguranja. Ako se dogode propusti ugovaratelja osiguranja pri sklapanju ugovora oni padaju na teret osobe u čiju korist je osiguranje sklopljeno, dok je u slučaju nastanka štete pokriveno osiguranjem osiguratelj obvezan isključivo prema osiguraniku. Svaka poslovno sposobna osoba može biti ugovaratelj osiguranja.[5]

Ugovor se može sklopiti: a) za svoj račun i b) za račun druge osobe. Kod sklapanja ugovora za svoj račun, ugovaratelj je ujedno i korisnik osiguranja - osiguranik. Dok kod sklapanja ugovora za račun trećih osoba, ta osoba može biti

određena ili neodređena, te govorimo o sklapanju ugovora: a) za račun treće određene osobe i b) za račun treće neodređene osobe.[2]

2.2.1. Sklapanje ugovora za račun treće određene osobe

Sklapanjem ugovora za račun treće određene osobe jedino ta osoba može steći svojstvo osiguranika. Da bi stekla to svojstvo treba biti ispunjena pretpostavka o postojanju osigurljivog interesa. Ta osoba nema pravo tražiti naknadu za nastalu štetu iako je osiguranje sklopljeno za njezin račun, ako nema interes na osiguranom predmetu u trenutku kada je šteta nastala. Ostale osobe koje su kasnije stekle interes na osiguranom predmetu mogu biti korisnici osiguranja samo ako je pravo iz ugovora na njih preneseno. Stjecatelj svoje pravo tada temelji na pravu osobe za čiji je račun sklopljeno osiguranje. Imamo dva slučaja kod sklapanja ugovora o osiguranju za račun treće osobe: kada je ugovor sklopljen s nalogom treće osobe ili kada je sklopljen bez naloga. Ako je osiguranje sklopljeno bez njezina naloga, ono je valjano ako ta treća osoba naknadno daje pristanak na sklopljeno osiguranje. Pristanak na sklopljeno osiguranje može se dati i poslije nastanka štete pokrivena osiguranjem. Samim podnošenjem odštetnog zahtjeva smatrat će se da je treća osoba pristala na sklopljeno osiguranje.[5]

Samostalan i neposredan zahtjev za naknadu štete prema osiguratelju ima osoba za čiji je račun osiguranje sklopljeno. To se pravo temelji na ugovoru koji je sklopljen između ugovaratelja i osiguratelja, da je osiguranje sklopljeno u njegovu korist.

2.2.2. Sklapanje ugovora za račun treće neodređene osobe

Iz ugovora mora biti vidljivo kada se ugovor sklapa za račun treće neodređene osobe. U suprotnom, smatrat će se da je osiguranje sklopljeno za račun ugovaratelja osiguranja ili neke treće određene osobe.[9]

Kod osiguranja za račun treće neodređene osobe, smatra se da je osiguranje sklopljeno za račun one osobe koja u trenutku nastupanja osiguranog slučaja ima interes na osiguranom predmetu, odnosno koja ima pravo tražiti naknadu štete.[9]

Samo podnošenje odštetnog zahtjeva uzima se kao pristanak treće osobe na sklopljeno osiguranje. Ovo osiguranje karakteristično je za osiguranje robe u prijevozu.

2.3.ELEMENTI UGOVORA

Sloboda ugovaranja omogućuje strankama da u propisanim granicama slobodno uređuje sadržaj svoga ugovornog odnosa. Bitni elementi su oni koji ga čine specifičnim pravnim poslom. Bitni elementi ugovora o osiguranju proizlaze iz: naravi posla, sporazuma stranaka i propisa. Po naravi stvari bitni elementi su: osigurani predmet, osigurana svota, osigurani rizici, premija osiguranja i osigurnina.[5]

2.3.1. Osigurani predmet

Osigurani predmet je bitan element ugovora o osiguranju, jer se njegovim postojanjem uvjetuje valjanost ugovora. Mora biti označen u ugovoru odnosno polici osiguranja na način koji omogućuje utvrđivanje njegova identiteta.

Ako se osigurani predmet nedovoljno ili pogrešno označi tako da se ne može ni posredno utvrditi je li bio izložen osiguranom riziku i oštećen, osiguratelj nije obvezan nadoknaditi nastalu štetu.[9]

Osigurani predmeti u pomorskom osiguranju su:

1. Brod i roba (teret) i ostale stvari koje se prevoze brodom ili se nalaze na njemu. Dijele se na osiguranje brodova - kasko osiguranje (*engl. Marine Hull Insurance*) i osiguranje tereta - kargo osiguranje (*engl. Cargo Insurance*),
2. Vozarina, troškovi osiguranja, očekivana dobit, troškovi opskrbe broda i druge imovinske koristi i prava,
3. Odgovornost brodara za štetu nanесenu trećim osobama u vezi s iskorištavanjem broda,
4. Odgovornost brodopopravljača,

5. Brodovi u gradnji, kontejneri, platforme za istraživanje i eksploataciju podmorja.

Roba se u polici označava kao osigurani predmet pojedinačno ili generično. Kod pojedinačnog označavanja osim oznake osiguranog predmeta navode se i njegove identitetne oznake i podaci o elementima tereta (količina, broj koleta, itd.), a kod generičnog označavanja navode se njezine vrste i količine (prema težini, obujmu i sl.). Brod se u pomorskoj polici određuje imenom.[5]

2.3.2. Osigurani rizici

Osigurani rizik je budući neizvjesni događaj koji je nastao nezavisno od isključive volje osiguranika koji može, ako se ostvari, prouzročiti gubitak ili oštećenje osiguranog predmeta. Osiguratelj preuzima na sebe snošenje štetnih posljedica ostvarenja osiguranog rizika. On je bitan element ugovora o osiguranju. S njim je obuhvaćeno osiguranje transportnih rizika, a to su opasnosti kojima su izložena prijevozna sredstva i roba za vrijeme prijevoza. Uži pojam su pomorski rizici, a to su opasnosti kojima je izložen brod i roba za vrijeme obavljanja pomorske plovidbe i sve u vezi s njom.[5]

Osigurani rizik i osigurani slučaj su dva različita pojma. Osigurani slučaj je događaj nastao ostvarenjem osiguranog rizika. To je događaj koji se već ostvario. Osigurani rizik prema osiguranoj šteti predstavlja njen uzrok. Za isplatu osigurnine moraju biti ispunjene neke pravne pretpostavke, a to su postojanje štete koja je nastala zbog osiguranog slučaja, te se mora raditi o osiguranoj vrsti štete. Štete nastale od neosiguranih rizika ili rizika isključenih iz osiguranja nisu pokrivena osiguranjem.[5]

Bitni elementi rizika su: mora se raditi o događaju, događaj mora biti budući, događaj mora biti neizvjestan, događaj mora biti neovisan o isključivoj volji osiguranika. Za vrijeme prijevoznog pothvata brod i roba su izloženi brojnim rizicima, koje možemo podijeliti u četiri osnovne grupe i to:

1. osnovni rizici,
2. dopunski rizici,
3. dopunski rizici koji nisu obuhvaćeni pojmom *rizik* i

4. ratni i politički rizici i rizici štrajka.[5]

Isključeni rizici su rizici koji nisu uopće osigurljivi i rizici koji su inače osigurljivi, ali su zakonom isključeni iz osiguranja (mogu se osigurati posebnim ugovornim odredbama samo ako je zakonom tako predviđeno, jer u suprotnom nisu osigurljivi). Rizici koji nisu uopće osigurljivi su rizici koje nije moguće osigurati na pravno valjan način (nisu zakoniti).

Suglasnost kod sklapanja ugovora stranke izražavaju uzimajući u obzir okolnosti koje postoje u vrijeme njegova sklapanja te na temelju tih okolnosti osiguratelj donosi odluku o tome hoće li sklopiti ugovor i uz koje uvjete. Naravno, ti se uvjeti tijekom trajanja ugovora mogu promijeniti. Ukoliko dođe do tih promjena težina osiguranog rizika nije više ista kakva je bila na početku sklapanja ugovora. Ona može imati za posljedicu pogoršanje rizika, poboljšanje rizika i prestanak rizika. Što se tiče vremenskog trajanja može biti trajna ili privremena.

2.3.3. Osigurana vrijednost

Osiguranje brodova, robe i drugih predmeta pomorskog osiguranja sklapa se na određenu svotu koja se naziva osiguranom svotom. Vrijednost osiguranog predmeta je kriterij za procjenu visine svote na koju će se sklopiti osiguranje. Pod tim se razumijeva stvarna vrijednost interesa izraženog u novcu koji je pravno dopušteno osigurati. Svi elementi uzimaju se pri procjeni vrijednosti osiguranog predmeta.

Ugovaratelj osiguranja može jednostrano odrediti visinu osigurane svote, dok vrijednost osiguranog predmeta, mjerodavnu za odnose iz ugovora, stranke mogu odrediti dogovorom. Tada se govori o ugovorenoj vrijednosti osiguranog predmeta. Vrijednost osiguranog predmeta mora biti navedena u ugovoru ili polici osiguranja s naznakom da se radi o ugovorenoj vrijednosti. Pomorski zakonik govori o vrijednosti koja je dogovorno utvrđena u ugovoru ili polici osiguranja. Polica koja sadrži ugovorenu vrijednost naziva se valutirana polica. Ako iz police nije vidljiva ugovorena vrijednost osiguranog predmeta, takva polica naziva se nevalutirana polica.[3]

Osigurana svota ima trostruku funkciju:

1. gornja je granica obveze osiguratelja za štete pokrivene osiguranjem,

2. služi kao osnovica za obračun naknade štete i
3. služi kao osnovica za obračun premije osiguranja.[5]

Osigurana je svota gornja granica obveze osiguratelja za osiguranikove troškove spašavanja i za naknadu iz osiguranja odgovornosti broдача kada je odgovornost osigurana istim ugovorom kojim je osiguran brod.[9]

Kod valutiranih polica sporazumno utvrđena vrijednost osiguranog predmeta, navedena u ugovoru ili polici osiguranja, obvezna je za osiguratelja i osiguranika. U slučaju nastanka osiguranog slučaja, visina naknade štete određuje se prema ugovorenoj vrijednosti i ona obvezuje obje ugovorene stranke.

Ugovorena vrijednost mjerodavna je i za sva druga prava i obveze financijske naravi iz ugovora. Tržišna vrijednost osiguranog predmeta u odnosima prema trećima će imati prednost u odnosu na ugovorenu vrijednost iz ugovora o osiguranju jer ona obvezuje samo ugovorne stranke. Također je ugovorena vrijednost mjerodavna za utvrđivanje prava iz osiguranja u slučaju potpunog gubitka i djelomične štete.

U slučaju potpunog gubitka kod valutiranih polica šteta se nadoknađuje u visini ugovorene vrijednosti neovisno o visini štete koju je osiguranik stvarno pretrpio, a kod nevalutiranih polica u visini stvarne vrijednosti osiguranog predmeta, ali ne iznad osigurane svote.[9] To pravilo vrijedi i za stvarni i za izvedeni potpuni gubitak osiguranog predmeta.

2.3.4. Premija osiguranja

Novčana naknada koju mora platiti ugovaratelj osiguranja u zamjenu za preuzimanje rizika u osiguranje naziva se premija osiguranja. Njezina visina ovisi o težini i veličini rizika. U pogledu težine rizika, visina ovisi o stupnju vjerojatnosti ostvarenja osiguranog rizika i mogućoj visini štete. Ona je također bitan element ugovora o osiguranju. Ugovaratelj osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja neposredno poslije sklapanja ugovora o osiguranju. Međutim, stranke mogu ugovoriti i drugačije. Premija osiguranja se određuje na temelju tarife osiguratelja i individualne procjene težine rizika na temelju iskustva i znanja.

U pomorskom osiguranju redovito se premijske stope iskazuju u postocima, te se taj postotak množi s osiguranom svotom i njihov umnožak čini premiju osiguranja.

Iz toga možemo zaključiti da konačna visina premije osiguranja ovisi o visini premijske stope i visini osigurane svote.[5]

Premija može biti osnovna i dodatna. Dodatna se posebno zaračunava, odvojeno i iznad osnovne premije. Opća je praksa da se kod osiguranja robe u prijevozu naplaćuje dodatna premija zbog starosti broda, ako se roba prevozi brodom starijim od granice predviđene ugovorom.

Za neplaćanje premije osiguranja imamo sankcije koje se temelje na zakonu i ugovoru stranaka. Sankcije mogu biti:

1. pravo osiguratelja da odustane od ugovora ili da odbije isplatu osigurnine,
2. pravo osiguratelja da ugovaratelju osiguranja ne preda izdanu policu osiguranja,
3. pravo osiguratelja da pri likvidaciji štete od naknade iz osiguranja odbije svotu premije koja se još duguje,
4. pravo osiguratelja na prisilnu naplatu premije.[5]

Kada nije ispunjena svrha sklapanja ugovora dolazi do povrata premije. Premija se vraća kada osigurani predmet uopće nije bio izložen osiguranim rizicima i kada je ugovor poništen bez krivnje osiguranika. Međutim, ako je do poništenja ugovora došlo zbog krivnje osiguranika, osiguratelj ima pravo zadržati naplaćenu premiju osiguranja. Ugovorom se može predvidjeti vraćanje premije i stranke imaju potpunu slobodu. Premija se vraća ugovaratelju osiguranja, ali ako je izdana policica, tada se vraća imatelju police - osiguraniku.

2.3.5. Osigurani slučaj

Događaj prouzročen osiguranim rizikom naziva se osigurani slučaj. Ukoliko dođe do ostvarenja osiguranog slučaja to može imati za posljedicu gubitak ili oštećenje osiguranog predmeta ili izostanak dobiti koja se očekuje. Osigurani se slučaj sastoji od uzorka i posljedice. Štetna promjena postojećeg stanja izazvana uzorkom naziva se posljedica. Pod uzorkom se razumijeva osigurani rizik, a posljedica njegova ostvarenja osigurana šteta. Rizik u odnosu prema šteti jest njezin uzrok.[5]

Iz toga se može zaključiti da svaki neizvjesni događaj koji je prouzročio gubitak ili oštećenje osiguranog predmeta nije osigurani slučaj, jer je osigurani slučaj samo onaj događaj koji je prouzročen osiguranim rizikom.

Ukoliko postoji osigurani slučaj osiguratelj je obvezan isplatiti osigurninu. Osiguratelj nije ni u kakvoj obvezi prema osiguraniku, dok se ne ostvari osigurani slučaj. Ugovor stranaka je mjerodavan za utvrđivanje postojanja osiguranog slučaja, kao i za određivanje obveze osiguratelja na isplatu osigurnine. Za osiguratelja na isplatu naknade za štetu značajni su oni uzroci (osigurani rizici) i posljedice koje su osigurane (osigurane štete). [3]

Osigurani slučaj ograničen je elementom vremena i mjesta nastanka štete. Stoga se osigurani rizik mora ostvariti dok traje osiguranje. Vrijedi načelo nedjeljivosti osiguranog slučaja i tim se načelom određuju granice osiguranog slučaja u odnosu na vrijeme njegova nastanka i opsega štetnih posljedica ostvarenja osiguranog rizika.

Kada je šteta nastale nakon isteka vremena trajanja osiguranja, a ostvareni rizik unutar tog vremena šteta je pokrivena osiguranjem. S tom su hipotezom pokrivena sve štetne posljedice ostvarenja osiguranog slučaja. Dok šteta nastala prije početka osiguranja nije pokrivena osiguranjem.

Naime, osigurani slučajevi se ugovorom mogu predvidjeti prema uzorcima, posljedicama i uzorcima i posljedicama kombinirano. Osiguranjem osiguranim rizicima ili uzorcima pokrivena su sve posljedice ili štete prouzročene ostvarenjem osiguranih rizika. Osiguranjem prema posljedicama osigurana je određena kategorija štete bez obzira na uzorak.[3]

Ugovor o osiguranju je ništetan ako je u trenutku njegova sklapanja osigurani slučaj već nastao ili bio u nastupanju. Rizik koji je obuhvaćen osiguranjem mora biti budući i neizvjestan događaj.

2.4.NAČELA UGOVORA O POMORSKOM OSIGURANJU

Ugovor o pomorskom osiguranju obilježavaju:

1. načelo odštete,
2. načelo osigurljivog interesa i
3. načelo dobre vjere.[5]

Načelo odštete određeno je pravom pomorskog osiguranja, a njegova primjena osigurana zakonskim normama. Objašnjava ugovorne obveze osiguratelja, na isplatu osigurnine i pruža mjerilo za određivanje opsega i visine te obveze. Imamo dva obilježja načela odštete:

1. Naknadu iz osiguranja može ostvariti samo osoba koja je zbog nastanka osiguranog slučaja pretrpjela materijalni gubitak;
2. Osiguranik ne može ostvariti veći iznos naknade od iznosa štete koju je pretrpio ostvarenjem osiguranog slučaja.

Osnovna pretpostavka za ostvarivanje prava na naknadu iz osiguranja je postojanje štete. Osoba koja potražuje naknadu iz osiguranja mora pretrpjeti materijalni gubitak. [5]

Načelo osigurljivog interesa znači da pravo iz osiguranja može ostvariti osoba koja u trenutku nastanka štete ima interes na osiguranom predmetu. Ukoliko se ostvari osigurani rizik, može se potraživati naknada iz osiguranja i time nadoknaditi nastali gubitak. Interes koji je pravno dopustivo osigurati naziva se osigurljivi interes. Interes koji nije suprotan ustavnim odredbama, prisilnim propisima i pravilima morala je pravno dopustiv. Pod načelom osigurljivog interesa podrazumijevamo zainteresiranost jedne osobe da ne nastupi osigurani slučaj.

Načelo dobre vjere je jedno od temeljnih načela ugovora o osiguranju, koje hrvatsko pravo još naziva načelom savjesnosti i poštenja. Glavno pravilo ovog načela je savjesno i pošteno postupanje ukoliko dođe do osiguranog slučaja. Dužnost koja tereti sve sudionike u obveznopravnom odnosu podrazumijeva otvorenost, iskrenost i pouzdanost u međusobnim odnosima stranaka u vrijeme sklapanja ugovora i nakon, pa sve dok se ugovor ne ispuni.[5]

2.5.SKLAPANJE UGOVORA

Kod sklapanja ugovora u pomorskom osiguranju vrijedi načelo slobode sklapanja ugovora. Zbog toga ne postoji zakonska obveza pravnih subjekata za sklapanje ugovora o osiguranju, niti osiguratelj mora prihvatiti ponudu za osiguranje. Suglasnošću volja ugovornih stranaka sklapa se ugovor o pomorskom osiguranju. Suglasnost stranaka o bitnim sastojcima ugovora može biti izražena izričito ili prešutno. Faze pri sklapanju ugovora su: ponuda i prihvatanje ponude. Suglasnost se

postiže tako da jedna stranka napravi ponudu za sklapanje ugovora, a druga stranka treba tu ponudu prihvatiti. Prilikom prihvata valjane ponude ugovor se smatra sklopljenim. Ugovor se može sklopiti među prisutnim i među odsutnim osobama. Stranke su prisutne kada pregovaraju i preko telefona, telefaksa, radio i online vezom.[5]

Ugovaratelj osiguranja i osiguratelj kao ugovorne stranke mogu dati prijedloge za sklapanje ugovora o osiguranju. Ponuda se daje određenoj osobi ili neodređenom broju osoba (opća ponuda). Pravno valjana ponuda mora sadržavati bitne elemente ugovora, a to su: osigurani predmet, osigurani rizici, osigurana svota i premija osiguranja. Ukoliko ponudu sastavlja ugovaratelj osiguranja on pristaje na premiju određenu prema tarifi osiguratelja. Za ponudu nisu određeni oblici, ali su danas najčešće u primjeni: ponuda za osiguranje, kvotacija i na engleskom tržištu primjena *slipa*. [5]

2.5.1. Ponuda za osiguranje

Svaki osiguratelj redovito posluje s vlastitim obrascem ponude za osiguranje, koji stavlja na raspolaganje zainteresiranima. Svi elementi za potrebe sklapanja ugovora su sadržani u tom obrascu. Obrazac popunjava ugovaratelj osiguranja i dostavlja ga osiguratelju. U obrazac se ne unose podaci koji se od njega ne traže. Pravilno ispunjeni i dostavljeni obrazac ima sve potrebne značajke ponude za osiguranje i prihvatom te ponude označava da je ugovor sklopljen.[5]

2.5.2. Kvotacija

Kvotacija je specifični oblik ponude osiguratelja. Za njeno izdavanje ugovaratelj osiguranja dostavlja osiguratelju potrebne podatke za osiguranje, uz zahtjev da mu osiguratelj zainteresiran za sklapanje ugovora, dostavi kvotaciju ili ponudu. Uvjeti i premija osiguranja su sadržani u kvotaciji. Ona se obično traži kod predmeta veće vrijednosti (brodovi, pošiljke robe veće vrijednosti i sl). Ovisno o zahtjevu ugovaratelja osiguranja, može biti obvezna i neobvezna.

Kvotacija koja obvezuje osiguratelja od njezine dostave ugovaratelju osiguranja naziva se obvezna kvotacija, te ima pravne značajke ponude. Njenim prihvatom ugovor je sklopljen. Kvotacija koja se ne smatra ponudom nego samo informacijom prema kojim uvjetima se može sklopiti ugovor, naziva se neobvezna kvotacija. Može se reći da je ona poziv za sastavljanje ponude.[5]

2.5.3. Sklapanje ugovora uporabom *slipa*

Obrazac koji se upotrebljava pri postupku pribavljanja pokrića osiguranjem na engleskom tržištu naziva se *slip*. Broker prima nalog za osiguranje, ispunja obrazac *slipa* s potrebnim podacima (osiguranom predmetu i uvjetima osiguranja) i odlazi kod tzv. *Leading Underwritera* za odnosno osiguranje. *Leader* donosi visinu premijske stope i ona je mjerodavna za sve ostale osiguratelje koji pristupaju kasnije tom ugovoru. Žigom koji nosi njegovu oznaku potvrđuje prihvata ponude, unosi svotu ili postotak rizika, a ako je u pitanju *Lloyd's Underwriter*, onda u ime svog sindkata. Ugovor o osiguranju je tada sklopljen. Primjenom *slipa* sklapa se onoliko ugovora o osiguranju koliko osiguratelja u snošenju jednog rizika sudjeluje.[5]

2.5.4. Oblik i vrijeme sklapanja ugovora

Ugovor o pomorskom osiguranju spada u konsenzualne ugovore. Potvrdom ugovornih stranaka o bitnim elementima ugovor je sklopljen, te za njegovu valjanost ne treba biti sastavljen u pisanom obliku. Na zahtjev ugovaratelja osiguranja, osiguratelj je obavezan predati uredno izdanu i potpisanu policu osiguranja.

Međutim, ugovor postoji i ako polica nije izdana. Ugovor može biti sklopljen usmeno, telefonom, telefaksom, radio vezom, e-mailom i sl. U hrvatskom pravu postojanje ugovora može biti dokazano svim dokaznim sredstvima, dok u engleskom pravu samo s policom osiguranja.[3]

Trenutkom sklapanja ugovora stupaju na snagu prava i dužnosti stranaka iz ugovora. Premiju osiguranja plaća ugovaratelj, a ukoliko se ostvari osigurani slučaj osiguratelj plaća osigurninu. Propisano ili ugovoreno može biti vremensko

razdvajanje trajanja ugovora od vremena snošenja rizika od osiguratelja. Kako bi se odredio trenutak sklapanja ugovora o pomorskom osiguranju potrebna su opća načela ugovornog prava. Iz ovoga možemo zaključiti da je ugovor sklopljen kada su se stranke suglasile oko bitnih elemenata, a suglasnost se može izraziti i konkludentnim radnjama. Imamo sklapanje ugovora među prisutnim strankama i odsutnim strankama. Prema načelima obveznog prava među odsutnim strankama ugovor je sklopljen kada ponuditelj primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu.[5]

2.5.5. Neslaganje prihvata s ponudom

Prihvat ponude u svemu mora biti suglasan s ponudom, jer će se smatrati da je ponuda odbijena, a nova ponuda znači protuponudu. Uobičajeni oblik sklapanja ugovora je ispostavljanje police osiguranja ili druge isprave o osiguranju. Neslaganje police osiguranja s ponudom može se odraziti na štetu ugovaratelja osiguranja ili osiguratelja. Imamo dva slučaja. U prvom slučaju polica osiguranja nije suglasna s ponudom osiguratelja, te se smatra da je od osiguratelja učinjena nova ponuda. Ugovor može biti sklopljen ukoliko se prihvati nova ponuda. Prihvat se može izjaviti izričito ili prešutno. Drugi slučaj je kada osiguratelj svjesno učini izmjenu i tim izmjenama uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem tih izmjena. Radi se o grešci koja je učinjena prilikom ispisivanja sadržaja police, treba se smatrati da je ugovor sklopljen prema sadržaju ponude.[5]

Formulari pomorske police uglavnom sadržavaju klauzulu kojom pozivaju ugovaratelja osiguranja da istu pročita i da u roku od 48 sati, stavi prigovor na njezin sadržaj ili da istu vrati osiguraniku, sve u cilju kako bi se sami postupak oko suglasnosti stranaka o sadržaju ugovora ubrzao. U slučaju šutnje, pretpostavlja se da je ugovaratelj osiguranja pristao na sadržaj police osiguranja.[5]

2.5.6. Sklapanje ugovora putem posrednika

Ugovor o osiguranju može se sklopiti posredno preko drugih opunomoćenika ili neposredno u svojim međusobnim odnosima. Sklapanje ugovora putem

opunomoćenika jedna osoba sklapa ugovor o osiguranju izričito u ime i za račun nalogodavca. Kao opunomoćenici djeluju specijalizirani trgovački zastupnici, od kojih jedni zastupaju ugovaratelja osiguranja a drugi osiguratelja. U hrvatskom pravnom sustavu te se osobe nazivaju posrednici i zastupnici. Posrednici su osobe koje pri sklapanju ugovora posreduju između ugovaratelja osiguranja i osiguratelja u ime ugovaratelja osiguranja, a zastupnici u ime i za račun osiguratelja.[5]

U hrvatskom pravu ugovori o osiguranju robe u međunarodnom prijevozu sklapaju se putem špeditera (otpremnik). Po nalogu uvoznika ili izvoznika špediter sklapa poslove osiguranja kao opunomoćenik. On se može javiti i kao ugovaratelj osiguranja kada ugovor sklapa u svoje ime, a za račun nalogodavca. U engleskom pravu ugovori o osiguranju robe sklapaju se putem brokera osiguranja (*Marine Insurance Brokers*). Broker je osoba koja je zastupnik ugovaratelja osiguranja i nije stranka iz ugovora. Sklapa ugovore u ime i za račun nalogodavca. Prema osiguratelju je obvezan zbog plaćanja premije osiguranja i ima pravo na proviziju od osiguratelja.[5]

2.6.TRAJANJE UGOVORA

Prema trajanju ugovori o pomorskom osiguranju mogu biti: ugovori na vrijeme i ugovori za putovanja. Kao bitan element ugovora je vrijeme trajanja osiguranja ili osigurano putovanje i navode se u polici osiguranja. Imamo police na vrijeme, police za putovanje i kombinacija istih. Ugovori o osiguranju brodova u većini slučajeva su ugovori na određeno vrijeme, a ugovori o osiguranju robe u prijevozu su ugovori za određeno putovanje. Međutim, postoje i situacije kada se brodovi osiguravaju za putovanje, a roba na vrijeme.[1]

2.6.1. Ugovor o osiguranju na određeno vrijeme

Kada se osigurani predmet osigurava na određeno vrijeme koje se utvrđuje ugovorom naziva se ugovorom na vrijeme. Koliko će biti potrebno vremena za trajanje tog ugovora određuje se navođenjem prvog i posljednjeg dana osiguranja. Osiguranje na vrijeme počinje teći u 0 h prvoga i završava u 24 h zadnjeg dana koji je

predviđen ugovorom. Prema kojem vremenu će se ocjenjivati početak i svršetak osiguranja određuje se tako što se vrijeme računa prema službenom vremenu mjesta u kojemu je izdana polica. Prilikom osiguranja brodova uobičajena je pojava da se brod u trenutku isteka osiguranja nalazi na putovanju ili na popravku. *Pomorski zakonik* tu okolnost uvažava propisujući da se osiguranje automatski produljuje i poslije proteka vremena na koje je sklopljeno:

1. Ako osiguranje završava dok se brod nalazi na putovanju, ono se produljuje do prve odredišne luke (ako se osiguranik toga prethodno nije odrekao).
2. Za vrijeme trajanja neodgodivih popravaka oštećenja pokrivenih osiguranjem koji su započeti u tijeku trajanja ili neposredno poslije proteka osiguranja, a izvode se bez neopravdanog zadržavanja (ako se brod za to vrijeme ne može upotrebljavati u gospodarske svrhe).[9]

Za prestanak ugovora osim uobičajenog načina isteka ugovora, mogu se ugovoriti i izvanredni slučajevi prestanka osiguranja broda.

2.6.2. Ugovori o osiguranju za određeno putovanje

Ugovor kojim se osigurani predmet (najčešće roba) osigurava za vrijeme prijevoza na određenoj relaciji zove se ugovor za putovanje. Postoji rubrika u ugovoru ili polici s nazivom *putovanje ili osigurano putovanje*, te se određuje pomoću tri elementa: relacija, pravac puta i vrijeme trajanja putovanja. Ukoliko se ova tri elementa ugovore, oni predstavljaju bitne elemente ugovora.[5]

2.6.2.1. Relacija

Navodi se polazno i odredišno mjesto, odnosno mjesto u kojem putovanje započinje i mjesto u kojem putovanje završava. Može se ugovoriti putovanje iz bilo koje luke ili mjesta, samo je bitno da to bude od luke/mjesta A do luke/mjesta B.

2.6.2.2. Pravac puta

Ukoliko je pravac puta ugovoren, putovanje se odvija tim pravcem puta. Ako pravac puta nije ugovoren, putovanje se odvija uobičajenim pravcem. Uvijek može doći do različitih odstupanja od osiguranog putovanja (npr. promjena putovanja i skretanje s puta). Prema *Pomorskom zakoniku*, ako je zbog postupka osiguranika ili njegovim pristankom došlo do znatnijeg odstupanja od osiguranog putovanja, osiguratelj nije obavezan nadoknaditi štetu nastalu poslije tog odstupanja.[9]

2.6.2.3. Vrijeme trajanja putovanja

Kod osiguranja robe rijetko se ugovara vrijeme trajanja putovanja. Tada se putovanje odvija primjerenom brzinom. Zakašnjenja i prekidi se ne uzimaju u obzir te se tretiraju kao i ostala odstupanja od osiguranog putovanja. Ako je do zakašnjenja došlo voljom osiguranika, osiguratelj nije dužan nadoknaditi nastalu štetu.[5]

Kod ugovora o osiguranju broda na određeno putovanje brod se osigurava dok traje plovidba od polazne do odredišne luke. Ugovara se relacija puta, pravac puta i vrijeme trajanja puta. U ugovoru ili polici osiguranja osigurana relacija određuje se navođenjem polazne i odredišne luke, ali s tim nije točno određeno u kojem trenutku osiguranje započinje a u kojem prestaje.

U *Pomorskom zakoniku* razlikuje se plovi li brod s teretom ili bez njega. Ako brod plovi s teretom, osiguranje broda počinje od početka ukrcavanja tereta u polaznoj luci navedenoj u ugovoru o osiguranju i traje dok se ne završi iskrcavanje tereta u ugovorenoj odredišnoj luci, ali ne dulje od 21 dana nakon dolaska broda u tu luku.[9]

Kada se u polaznoj luci teret ne ukrcava, osiguranje počinje kad brod digne sidro ili se odveže u toj luci radi polaska na osigurano putovanje, a prestaje kad se brod usidri ili priveže u odredišnoj luci.[9]

Do odstupanja od osiguranog putovanja može doći zbog: promjene putovanja, skretanje s puta i zakašnjenje. Kod svih mogućih odstupanja osiguratelj je uvijek oslobođen dužnosti naknade štete nastale poslije tog odstupanja.

2.7.PRESTANAK UGOVORA

Postoje redovni i izvanredni razlozi prestanka ugovora. Redovni način prestanka ugovora je kada ugovorni rok isteče, dok izvanredni mogu biti propisani i ugovoreni. Ugovor o pomorskom osiguranju obvezno je pravni posao, pa može prestati prema općim propisima obveznog prava i prema propisima prava pomorskog osiguranja. Glavni razlozi prestanka ugovora su protek ugovorenog roka trajanja osiguranja, sporazumi odustanak od ugovora te jednostrani odustanaka od ugovora. Može se dogoditi i prijevremeno otkazivanje ugovora, uz obvezu da se poštiva ugovorni otkazni rok, ali to je slučaj kod višegodišnjih ugovora o osiguranju.[5]

Prema *Pomorskom zakoniku*, ako ugovaratelj osiguranja ili njegov opunomoćenik namjerno ili iz krajnje nepažnje ne prijave osiguratelju pri sklapanju osiguranja sve okolnosti koje su znali ili morali znati, a koje su bitno utjecale na donošenje odluke o sklapanju ugovora i o uvjetima osiguranja, ili ako ih netočno prijave, osiguratelj ima pravo tražiti poništenje tako sklopljenog osiguranja.[9] Iz ovoga se može zaključiti, da osiguratelj nema pravo tražiti poništenje sklopljenog ugovora ako je do povrede došlo zbog nepažnje ugovaratelja osiguranja. Sankcije postoje i kod slučaja krivnje opunomoćenika osiguratelja kada je do povrede došlo zbog obične nepažnje i tada osiguratelj može tražiti plaćanje dopunske premije osiguranja. Osiguratelj može tražiti poništenje ugovora ili može zahtijevati od ugovaratelja da naknadno plati premiju osiguranja koja bi odgovarala stvarnoj težini rizika koji se dogodio.[5]

Ukoliko se dogodi propust ugovaratelja osiguranja pri sklapanju ugovora, dolazi do ništetnosti ugovora (pobojnosti). Takav pobojan ugovor proizvodi pravne učinke kao i valjani ugovor sve dok se ne poništi (pobije). Ako dođe do poništenja ugovora sve se vraća na početak. Razlozi za prestanak ugovora mogu biti predviđeni samim ugovorenim standardnim uvjetima osiguranja ili posebnim ugovorenim odredbama unesenim u policu osiguranja ili u ugovor. Kao razlozi navode se promjena, otkaz, prekid ili istek klase broda, promjena u osobi vlasnika, zastave ili uprave nad brodom, rekvizicija broda i slično. Prestanak ugovora definiran je i u *Klauzuli o prestanku ugovora o prijevozu* (Klauzula 9.), prema kojoj je ugovor o prijevozu prestao u nekoj drugoj luci ili odredišnom mjestu, a ne u odredištu predviđenom ugovorom. Ovo će osiguranje također prestati ako o tome ne bude odmah obaviješten osiguratelj i ne zatraži se produženje osiguranja.[2]

3. OSIGURANJE ROBE

Roba je svaka tjelesna pokretna stvar, bez obzira na veličinu, težinu, oblik, vrijednost i slično. Definicija osiguranja robe nije propisana u *Pomorskom zakoniku*. Ali se može kazati da je osiguranje robe ugovor o osiguranju robe i drugih stvari koje se prevoze brodovima. Objekt pomorskog prijevoza je roba koja je predmet osiguranja. Pri određivanju visine ugovorene vrijednosti robe, uzima se tržišna vrijednost u mjestu polaska na početku osiguranja. Strankama je dopušteno da ugovore stvarnu vrijednost osigurane robe na kraju putovanja, te tada ona uključuje troškove osiguranja, vozarinu, carinu, ostale troškove koji su u vezi s prijevozom i isporukom robe i postotak na ime očekivane dobiti. Relacija kojom će se prijevoz obavljati utvrđuje se ugovorom ili policom osiguranja te se roba osigurava za vrijeme prijevoza.[2]

Početak osiguranja počinje od polaznog ukrcavanja na prvo prijevozno sredstvo u mjestu koje je predviđeno u ugovoru o osiguranju i traje sve dok se ne iskrcava na odredište koje je predviđeno u ugovoru. Iz ovoga se može zaključiti da je osiguranjem pokriven cijeli prijevozni pravac, bez obzira obavlja li se prijevoz jednim oblikom prometa ili u okviru više njih.[2]

U slučaju odstupanja osiguranika od osiguranog putovanja, osiguratelj nije dužan nadoknaditi štetu. Ugovaratelj osiguranja je dužan u kratkim crtama prijaviti osigurateljeve pošiljke koje se uzastopice otpremaju i osiguravaju jednim ugovorom. Mora dostaviti sve potrebne podatke za konačno utvrđivanje obveza stranaka, koje su u skladu s općim ugovorom o osiguranju. Ugovaratelj osiguranja je dužan prije početka putovanja prijaviti osiguratelju ako nije utvrđena širina pokrića koja se daje ili vrijednost na koju se pošiljka osigurava. Ako se dogodi da ugovaratelj osiguranja namjerno ili zbog nepažnje ne prijavi pošiljke u osiguranje, osiguratelj može raskinuti ugovor o osiguranju i odbiti isplatu naknade za štetu nastalu zbog neprijavljenih pošiljaka.

3.1.GOSPODARSKO ZNAČENJE KARGO OSIGURANJA

Gospodarsko značenje kargo osiguranja temelji se na činjenici da pruža sigurnost i zaštitu imovinskih interesa svim sudionicima pomorskog pothvata.

Premještanje razne robe s jednog mjesta na drugo, odnosno s mjesta proizvodnje do mjesta potrošnje, stvorilo je gospodarsku potrebu da se roba prevozi na različita geografska područja u svijetu. Roba se prevozi različitim načinima prijevoza, a gospodarski najvažniji je pomorski prijevoz.[2]

Pomorska djelatnost je izložena raznim opasnostima koje ugrožavaju sigurnost posade/putnika, brodova i brodskih tereta. Upravo zbog tih raznih opasnosti uvelo se osiguranje, kako bi se brodari slobodno mogli upuštati u brodarske poslove bez straha od gubitka ili propasti. Na pomorski prijevoz utječu prirodne opasnosti na koje čovjek ne može utjecati, te ratni rizici, piratstvo itd.

Kako tehnologija napreduje tako se grade i sve veći brodovi, čiji kapaciteti i vrijednosti postaju sve veće pa su i rizici već. Nastanak jedne veće pomorske nezgode može ugroziti financijsku i poslovnu sposobnost neke kompanije, te zbog takvih stvari postoji osiguranje koje jamči sigurnost. [5]

Zajedno s ugovorom o kupoprodaji i ugovorom o prijevozu ugovor o osiguranju pridonosi odvijanju međunarodne trgovine. Gospodarstvenici mogu osigurati uz transportne i druge dopunske rizike kao i rizike koji proizlaze iz svojstva robe. Kako bi se uspješno odvijala međunarodna trgovina, bitno je da se prava iz ugovora mogu prenositi s jedne stranke na drugu, to se obavlja uz pomoć pomorske police osiguranja.

Veliko značenje u međunarodnoj trgovini imaju banke koje ulažu velika novčana sredstva putem dokumentarnog akreditiva. Pomorska polica ima veliku ulogu u dokumentarnoj naplati, gdje predstavlja dokaz o sklopljenom ugovoru o osiguranju i njegovu sadržaju, te pruža pravnu sigurnost prilikom prijenosa police na kupca.[2]

3.2.ROBA KAO OSIGURANI PREDMET

Prema ugovoru o osiguranju robe predmet osiguranja je roba (teret-kargo). Pojam *kargo* označava trgovačku robu koja se prevozi brodom, zrakoplovom ili kopnenim prijevoznim sredstvima. Zbog toga se to osiguranje naziva *kargo osiguranje*, a pomorska polica se naziva kargo pomorska polica.[5]

Suvremeno je značenje pojma roba u pomorskom osiguranju šire. Pod pojmom roba iz kargo osiguranja nije obuhvaćena samo roba u smislu stvari u trgovačkom prometu, nego svaka tjelesna pokretna stvar koja se prevozi ili prenosi. Pri tom nije značajna priroda stvari, njen oblik, težina, način njezina pakiranja, kao ni vrijednost stvari.[2]

Komercijalna ambalaža robe također je obuhvaćena pojmom robe. U engleskom pravu nije obuhvaćena roba koja se prevozi na palubi broda i žive životinje, osim ako je takav prijevoz uobičajen, pa je njih u nedostatku takvog običaja potrebno posebno osigurati. U hrvatskom pravu takvo ograničenje ne postoji.[3]

Roba se u polici osiguranja označava pojedinačno ili generično. U pojedinačnom označavanju navodi se osigurani predmet i identitetne oznake, a u generičnom se navodi vrsta robe.

3.3.INTERES STRANAKA ZA OSIGURANJE ROBE

Stranke iz ugovora o prodaji nisu zakonski dužne osigurati robu za vrijeme prijevoza, ali se mogu ugovorno obvezati. Teret se ne stavlja ni na prijevoznika, jer nije uobičajeno da prijevoznik osigurava robu koju je primio na prijevoz. U slučaju nastanka štete za vrijeme prijevoza, prijevoznik odgovara za naknadu štete prema pravilima kojima se taj prijevoz regulira. Upravo zbog tih situacija prijevoznik osigurava svoju odgovornost za tu robu.[2]

Otpremnik je dužan robu osigurati ako se ugovorom obvezao, u suprotnom ne. Stranke prilikom sklapanja ugovora o osiguranju robe štite svoj interes za vrijeme putovanja, ali isto ne mogu računati da će se u cijelosti namiriti od prijevoznika u slučaju nastanka štete na robi primljenoj na prijevoz. Odgovornost prijevoznika počinje od trenutka kada je robu preuzeo na prijevoz, do trenutka kada robu treba predati na odredišno mjesto. Prijevoznik je oslobođen odgovornosti za nastanak štete u slučaju prirodnih ili viših sila na koje se ne može utjecati. Osiguranje se sklapa na tržišnu vrijednost robe, te je prijevoznikova odgovornost ograničena. Neovisno o postojanju prijevoznikove odgovornosti za robu, potreba za osiguranjem robe u prijevozu ne prestaje. Zbog toga su u međunarodnoj trgovini uvedene *INCOTERMS* klauzule.

Prema klauzuli *CIF (Cost, Insurance and Freight* - ugovorena odredišna luka) prodavatelj je dužan sklopiti ugovor o prijevozu predmeta kupoprodaje do odredišne luke i osigurati robu za vrijeme prijevoza. Slično tome, prema terminu *CIP (Carriage and Insurance Paid to* - ugovoreno odredišno mjesto) prodavatelj je dužan ugovoriti prijevoz robe do ugovorenog odredišnog mjesta i osigurati robu za vrijeme prijevoza.[2]

Može se zaključiti da je strankama iz ugovora o prodaji uvijek prvobitan cilj zaštititi vlastiti interes, da se smanji mogućnost velikog materijalnog gubitka za vrijeme prijevoza. Osobe koje su u trenutku nastanka štete imale interes na osiguranom predmetu mogu potraživati prava iz osiguranja. To vrijedi za osiguranje imovine, pomorsko osiguranje i osiguranje odgovornosti. Prema *Pomorskom zakoniku*, osiguranik može tražiti naknadu za nastalu štetu koja je pokrivena osiguranjem samo ako je imao interes na osiguranom predmetu u trenutku nastupanja osiguranog slučaja ili ako ga je stekao nakon toga. Iz toga se i izvodi pojam osiguranik. Osiguranik može biti samo osoba koja ima ili koja može očekivati da će imati opravdani materijalni interes da ne nastupi osigurani slučaj.[9] Može se zaključiti da je postojanje interesa i pretpostavka valjanosti ugovora o osiguranju bitni elementi svojstva osiguranika. Primjenjuje se temeljno načelo odštetnih osiguranja, a to je načelo naknade štete. Teret rizika prilikom sklapanja ugovora prenosi se na osiguratelja.[2]

Osigurljiv interes predstavlja interes neke osobe za sklapanje ugovora o osiguranju kako ne bi nastao osigurani slučaj. On mora biti pravno dopustiv. Interes mora biti opravdan odnosno zakonit i materijalan odnosno da se u slučaju nastanka štete može procijeniti u novcu. Zakonska odredba o osigurljivom interesu je kogentne pravne naravi, pa stranke u tom pogledu nemaju slobodu ugovaranja.[8]

Više stranaka može imati interes za jednu stvar. Interes za osiguranje prestaje kada prestane odgovarajući pravni odnos. Pravni odnos prestaje kada se brod proda, jer stari vlasnik gubi interes za osiguranje i svojstvo osiguranika, a to sve stječe novi vlasnik.

Prijevoz robe od polaznog mjesta do završnog odredišta realiziran je u ugovoru o međunarodnoj prodaji robe. Mogućnost nastanka štete na plovidbenom putu stvara rizik koji prelazi s prodavatelja na kupca robe, te se s tim mijenjaju interesi nositelja za osiguranje. Prelazak rizika s prodavatelja na kupca robe utvrđuje se prema ugovoru ili prema pravilu o prijelazu rizika obveznog prava.

Sve dok se roba ne preda kupcu rizik je na prodavatelju, a kada robu preuzme kupac rizik se prenosi na njega. Prodavatelj je tada skinuo sav rizik sa sebe. U praksi se za rješavanje pitanja o prijelazu rizika s prodavatelja na kupca, koriste standardni termini *INCOTERMS*. Najnovije su iz 2010. godine. S ovim terminima riješeno je pitanje predaja robe, prijelaz rizika, dužnosti podmirenja pojedinih troškova te dužnosti izvršenja niza radnji u vezi s prijevozom, osiguranjem, uvozno-izvoznim i carinskim formalnostima. Najčešće se koriste ovi standardi: FAS - *Free Alongside Ship*; FOB - *Free on Board*; C&F - *Cost and Freight*; CIF - *Cost, Insurance and Freight*; DES - *Delivered Ex Ship* i DEQ - *Delivered Ex Quay*. Prema FOB, CIF, C&F i FAS predaja robe obavlja se u ukrcajnoj luci, a prema DES i DEQ u odredišnoj luci.[2]

FOB (*Free on Board* - ugovorena ukrcajna luka) - kod ovoga termina osnovna obveza prodavatelja je da pripremi robu za transport, pravilno je upakira, dovede u ugovorenu luku ukrcaja i ugovorenog dana. Treba izvjestiti kupca da je roba ukrcana na brod te pribaviti *čistu* teretnicu o svom trošku. On snosi sve troškove i rizik za robu sve dok robu ne preda u odredišnu luku ukrcaja. Obveza kupca je da plati cijenu dogovorenu u kupoprodajnom ugovoru te da snosi troškove za poseban brodski prostor za prijevoz robe do luke odredišta. U skladu s kupoprodajnim ugovorom treba obavijestiti prodavatelja o imenu broda, luci ukrcaja i rokovima isporuke na brod. Snosi troškove i rizik prijevoza i osiguranja od luke ukrcaja do odredišnog mjesta i troškove predukrcajne kontrole. Snosi troškove za pribavljanje teretnice i za isprave koje su mu potrebne za uvoz i izvoz robe.[2]

CIF (*Cost, Insurance and Freight* - ugovorena odredišna luka)- ovim terminom prodavatelj se obvezuje da će pripremiti robu i trgovačku fakturu, pribaviti izvoznu dozvolu te obaviti izvozno carinjenje. Također obvezan je ugovoriti prijevoz do luke odredišta o vlastitom trošku i osigurati robu do luke odredišta u skladu s minimalnim pokrićem institutskih klauzula za robu. Obvezuje se prilikom predaje prenosive police osiguranja kupcu, da će snositi i sav rizik za robu do trenutka njezina prijelaza preko ograde broda u luci ukrcaja. Prodavatelj nema osigurljiv interes za vrijeme prijevoza robe, pa ne može nadoknaditi štetu nastalu za vrijeme prijevoza. Njegov osigurljiv interes je prestao pošto je roba prešla ogradu broda u luci ukrcaja. Iz ovoga se može zaključiti da prodavatelj osigurava interes kupca. Obveza kupca je da će platiti ugovorenu cijenu prema kupoprodajnom ugovoru, pribaviti uvoznu dozvolu, preuzeti robu prilikom isporuke i primiti je od prijevoznika u luci odredišta te obaviti uvozno

carinjenje. Također će snositi sve troškove koji nisu uračunati u cijenu vozarine, te sav rizik od gubitka ili oštećenja na robi, kada roba prijeđe ogradu broda u odredišnoj luci.[2]

DES (*Delivered Ex Ship - ugovorena luka odredišta*) - s ovim terminom prodavatelj je ispunio svoju obvezu isporuke kada je robu stavio na raspolaganje kupcu na brod u ugovorenoj luci odredišta. Troškove i rizike vezane za dopremu robe do ugovorene luke odredišta snosi prodavatelj. Izvještava kupca o prispjeću imenovanog broda u ugovorenu luku i osigurava teretnicu i sve ostale potrebne isprave. Obveza kupca je da robu preuzme kada bude stavljena na raspolaganje na ugovorenom mjestu u odredišnoj luci, da plati ugovorenu cijenu i snosi sve troškove i rizike od trenutka kada je roba stavljena na raspolaganje. Snosi troškove carine i sve ostale troškove koji su potrebni kako bi se pribavile potrebne dozvole.[2]

3.4.STANDARDNI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE

Primjenom standardnih uvjeta za osiguranje i posebnih ugovornih odredbi stvara se sadržaj ugovora o osiguranju robe u prijevozu. Standardne ugovorne klauzule za osiguranje robe koje su prvi put objavljene od strane *Institute of London Underwriters* 1884. godine zovu se *Institute Cargo Clauses*.

Institute of London Underwriters su samostalna udruženja registrirane na britanskom tržištu koja se bave pomorskim osiguranjem. Godine 1999. spajaju se s asocijacijom LIMRA i novi naziv im je *International Underwriting Association* (IUA) te zajedno s *Lloyd's Market Association* (LMA) čine osnovu londonskog tržišta osiguranja. Zajedno su publicirali tzv. *Novu pomorsku policu* (*IUA Marine Policy*; *Lloyd's Marine Policy*). Nove klauzule za osiguranje brodova nazivaju se *International Hull Clauses 2003.*, a za kargo osiguranje ostao je isti naziv *Institute Cargo Clauses 2009*. Standardne kaluzule donose *Joint Cargo Committee* i *Joint Hull Committee*. Klauzule se revidiraju, a danas je u primjeni revizija klauzula 1982. i 2009. godine.[5]

3.4.1. Institutske klauzule za osiguranje robe, 1982. (Institute Cargo Clauses 1982.)

Godine 1982. prestala je upotreba *S.G. police*, te je objavljena tzv. *Nova pomorska polica (MAR Policy Form)*. Nova pomorska polica ne sadržava uvjete osiguranja, nego se poziva na institutske klauzule. Kargo institutske klauzule imaju prednost pred zakonskim odredbama mjerodavnoga prava. Revizijom iz 1982. godine objavljene su tri opće klauzule za osiguranje pomorskih rizika i to: *Institute Cargo Clauses (A)*, *Institute Cargo Clauses (B)* i *Institute Cargo Clauses (C)*, dok se ratni rizici osiguravaju *Institute War Cargo Clauses*, a rizici štrajka *Institute Strikes Cargo Clauses*. Opće klauzule sadrže po 19 klauzula, a razlikuju se prema širini pokrića i pružaju osiguranje robe od skladišta do skladišta. Klauzula *Institute Cargo Clauses (A)* pokriva osiguranje svih rizika gubitka ili oštećenja robe, a klauzule *Institute Cargo Clauses (B)* i *Institute Cargo Clauses (C)* pokrivaju rizike koji su izričito predviđeni klauzulama. Primjenjuje se englesko pravo.[2]

3.4.2. Institutske klauzule, 2009. (Institute Cargo Clause 2009.)

Na londonskom tržištu godine 2009. publicirane su nove institutske kargo klauzule za osiguranje robe - *Institute Cargo Clause, 2009*. Nedostaci koji su bili u institutskim klauzulama iz 1982. godine su izmjenjeni, a klauzule su nadopunjene i osuvremene. Nove institutske klauzule su publicirali posebni odbori *Joint Cargo Committee* koji čine zajedničko tijelo dviju asocijacija *Lloyd's Market Association (LMA)* i *International Underwriting Association (IUA)*. Suvremene tehnologije prijevoza, upotreba kontejnera i rješavanje pojava opasnosti od terorizma i piratstva utjecale su na reviziju klauzula 2009. godine.

Institute Cargo Clause iz 2009. godine sadrže kao i one iz 1982. tri opće zbirke klauzula za osiguranje pomorskih i transportnih rizika: *Institute Cargo Clauses (A)* za osiguranje svih rizika, *Institute Cargo Clauses (B)* i *Institute Cargo Clauses (C)* za osiguranje osnovnih transportnih rizika. Posebne su klauzule za osiguranje ratnih rizika - *Institute War Cargo Clauses* te za osiguranje rizika štrajka - *Institute Strikes Cargo Clauses*. Novim institutskim klauzulama su obuhvaćeni pomorski i kopneni transportni rizici. Kao i prethodna revizija sadrže po 19 klauzula, a razlikuju se prema prvoj klauzuli tzv. *Klauzuli o osiguranim rizicima*.[2]

4. ISPRAVE O UGOVORU

4.1.OPĆENITO

Ugovor o pomorskom osiguranju je neformalni obveznopravni posao. Za njegov postanak i valjanost u našem se pravnom sustavu ne traži da bude sastavljen u određenom obliku. Za sklapanje ugovora dovoljno je da se stranke sporazume o bitnim elementima ugovora.

U praksi postoje neke od uobičajenih oblika isprava o osiguranju, a to su: lista pokrića, potvrda o sklopljenom ugovoru o osiguranju, certifikat osiguranja i polica osiguranja. Kao oblik isprave o sklopljenom ugovoru Pomorski zakonik navodi policu osiguranja. Upotreba ostalih oblika prepuštena je poslovnoj praksi te ugovorne stranke same biraju oblik isprave. Polica osiguranja je pisani dokaz o sklopljenom ugovoru, ali nije uvjet postanka i valjanosti ugovora o Pomorskom osiguranju.[5]

4.2.POJEDINI OBLICI ISPRAVA

U prethodnom tekstu navedeni su uobičajeni oblici isprava o osiguranju koji se u praksi redovito koriste, a u nastavku se detaljno objašnjavaju njihove karakteristike te primjena u međunarodnoj trgovini.

4.2.1. List pokrića (engl. *cover note*)

List pokrića se koristi kada nisu poznati svi elementi ugovora o osiguranju, te pruža sigurnost ugovornim strankama dok se ne ispostavi polica osiguranja. Može se reći da je list pokrića privremena zamjena za policu osiguranja. Ona je pisani dokaz o sklopljenom osiguranju i jednostavna je oblika. Korištenjem lista pokrića ubrzava se i pojednostavljuje sami postupak sklapanja ugovora. Kada se polica osiguranja ispostavi tada list pokrića gubi svoju valjanost. Koristi se u osiguranju plovniha objekata.[5]

4.2.2. Potvrda o sklopljenom osiguranju

Ona je pisana potvrda osiguratelja da je ugovor sklopljen prema elementima koji su sadržani u toj ispravi. Pisani je dokaz o postojanju i sadržaju ugovora o osiguranju. Nema pravna obilježja police osiguranja i nije prenosiva, te zbog toga nije upotrebljiva u akreditivnom poslovanju. Kada se ispostavi polica osiguranja potvrda o sklopljenom osiguranju gubi svoju važnost. Ona kao i list pokrića pojednostavljuje proceduru sklapanja ugovora. Tekst potvrde o sklopljenom ugovoru nalazi se na obrascu ponude ili prijave za osiguranje, osiguratelj svojim potpisom potvrđuje prihvatanje ponude i s tim činom ugovor je sklopljen. Najčešće se u praksi upotrebljava kod sklapanja ugovora o osiguranju robe u uvozu.[5]

4.2.3. Certifikat osiguranja

Pravno označava potvrdu o sklopljenom ugovoru. Sadrži umanjene broj podataka i jednostavnog je oblika. Sadrži detaljne podatke o općem ugovoru i osnovne podatke o osiguranoj pošiljci i uvjetima osiguranja. U engleskom pravu upotreba certifikata osiguranja je česta, dok se u hrvatskom pravu rijetko upotrebljava. Isto kao lista pokrića i potvrda o sklopljenom ugovoru, kada se ispostavi polica, certifikat osiguranja gubi važnost. Upotrebljava se pri provođenju nekog prije sklopljenog općeg ugovora.

4.3. POMORSKA POLICA

4.3.1. Pojam police

Isprava o sklopljenom ugovoru o pomorskom osiguranju naziva se pomorska polica osiguranja. Pomorska polica je isprava, odnosno pisani dokaz o sklopljenom ugovoru koju potpisuje osiguratelj, s potpisom osiguratelja potvrđuje se postojanje ugovora i određuje se sadržaj ugovora. Ona je najvažnija isprava o sklopljenom ugovoru u pomorskom osiguranju, te se naziva pomorska polica (engl. *Marine Policy*).[5]

Pomorska polica za osiguranje robe naziva se kargo polica (engl. *Cargo Policy*), a za osiguranje brodova naziva se pomorska kasko polica (engl. *Marine Hull Policy*). Razlikuje se po sadržaju, obliku i pravnoj naravi od ostalih isprava o osiguranju. Pravni instrument je reguliranja odnosa između stranaka, te ima pravnu i ekonomsku funkciju u odvijanju međunarodne trgovine. Može biti prenosiva i nije vrijednosni papir. Zajedno s pomorskom teretnicom čini osnovnu ispravu u pravnoj sigurnosti kod odnosa stranaka iz međunarodne kupoprodaje.[5]

4.3.2. Vrste police

U praksi postoji različit broj pomorskih polica i sve se razlikuju prema obliku, sadržaju i namjeni. Osnovne vrste polica koje se koriste u praksi dijele se na:

1. kasko i kargo police (ovisno je li predmet osiguranja brod ili roba);
2. pojedinačne i generalne (ovisno je li osigurana jedna pošiljka ili više njih);
3. uvozne i izvozne (ovisno je li osigurana uvozna ili izvozna pošiljka);
4. devizne i police u domaćoj valuti (ovisno je li osiguranje sklopljeno u stranoj ili domaćoj valuti);
5. valutirane i nevalutirane (ovisno je li vrijednost osiguranog predmeta ugovorena ili nije);
6. za putovanje i na vrijeme (ovisno je li osiguranje sklopljeno za određeno putovanje ili na određeno vrijeme);
7. na ime, po naredbi, na donositelja i za račun onoga koga se tiče (ovisno na koji je način određen korisnik - osiguranik).[5]

4.3.3. Oblik pomorske police

Oblik pomorske police nije propisan zakonom. Prilikom sklapanja ugovora o osiguranju, osiguratelji se koriste vlastitim formularom pomorske police. Na hrvatskom i svjetskom tržištu postoji mala razlika u odnosu na oblik, sadržaj i pravnu narav pomorske police. Danas je u uporabi tzv. *Nova pomorska polica*, a prethodila joj je *S.G. pomorska polica* koja se koristila do 1982. godine.[4]

4.3.3.1. Lloyd's S.G. Policy Form

S.G. polica je standardni oblik pomorske police i velikog povijesnog značenja koja se koristila do 1982. godine. Godine 1779. prihvatio ju je Lloyd's i od tada je dobila puni naziv *Lloyd's S.G. Policy Form*. Kao uzorak pomorske police pridodana je *Marine Insurance Actu* iz 1906. godine. Isti oblik koristio se za osiguranje brodova i robe, što slova S i G označavaju (ship and goods). Sadržavala je uvjete osiguranja kao što su osigurani rizici, isključenja iz osiguranja i dr.. Uvjeti koje je *S.G. polica* sadržavala postajali su nedovoljni u poslovnoj praksi i nisu mogli zadovoljiti potrebe stranaka. Zbog toga problema njezin sadržaj pri sklapanju ugovora se mijenjao i dopunjavao klauzulama, koje su s vremenom dobile standardizirani oblik. Najpoznatije klauzule koje su se prilagale uz tu policu bile su *Institute Clauses*.

Izmjene njenog sadržaja stvarale su probleme kako u engleskom pravnom sustavu tako i u svjetskom sustavu. Nije više odgovarala ni sadržajno ni terminološki suvremenim potrebama, ali njena zamjena izazivala je strah zbog mogućnosti teškoća i grešaka u interpretaciji između stranaka. Zbog velikog širenja izvan engleskoga pravnog sustava, problematika se proširila i poprimila međunarodno obilježje te se zbog toga uključuje UNCTAD i u okviru svoje djelatnosti radi na reviziji pomorskog prava. Loše kritičke ocjene i pokretanje revizije u okviru UNCTAD-a te pokretanje postupka za formuliranje međunarodnih standardnih uvjeta pomorskog osiguranja, dovelo je do izrade nove pomorske police koja je zamijenila zastarjelu S.G. policu. Godine 1982. publicirana je nova pomorska polica i nove institutske klauzule koje su u potpunosti zamjenile staru policu. [5]

4.3.3.2. Nova pomorska polica

Nova pomorska polica je jednostavnija i ne sadrži uvjete osiguranja kao S.G. polica, što je dovelo do velikih promjena u poslovnoj praksi. Uz sadržaj nove pomorske police navode se nove ugovorene institutske klauzule i posebne ugovorene pogodbe. Upotreba institutskih klauzula uz druge obrazce polica slična oblika omogućilo je da osiguratelji formuliraju vlastite obrazce pomorskih polica. Standardni obrasci na engleskom tržištu nove pomorske police su: *Lloyd's Marine Policy (MAR 91)* i *IUA Marine Policy*. Odredbe koje se nalaze u novoj pomorskoj polici su: oznaka osiguratelja, njegova izjava o preuzimanju rizika u pokriće, prostor

za potpis i pečat osiguratelja i klauzulu o ovlasti suda na ugovor. Uz policu se prilaže i poseban dodatak u kojem su sadržani elementi ugovora o osiguranju, kao što su: broj police, ime osiguranika, ime broda, oznaka putovanja ili vrijeme trajanja, oznaka osiguranog predmeta, ugovorena vrijednost (ukoliko je ugovorena), osigurana svota, premija osiguranja, ugovoreni uvjeti osiguranja.[5]

4.3.4. Sadržaj pomorske police

Pomorski zakonik propisuje da polica osiguranja mora sadržavati sve odredbe iz sklopljenog ugovora o osiguranju kojim se utvrđuje obveza osiguratelja na naknadu štete iz osiguranja.[9]

Elementi koje sadrži pomorska polica:

1. Stranke ugovora - podaci o ugovornim strankama moraju biti sadržani u polici osiguranja jer je ona isprava o sklopljenom ugovoru. Mora biti naznačeno tko je osiguratelj i tko je ugovaratelj osiguranja. Polica može biti na ime, po naredbi, na donositelja i za račun onoga koga se tiče;
2. Prijevozno sredstvo/brod - kod osiguranja robe oznakom prijevoznog sredstva označava se grana prometa, služi za identifikaciju osigurane pošiljke, daje ocjenu prikladnosti izabranog prijevoznog sredstva. Sadrži podatke o imenu broda s kojim se prijevoz obavlja;
3. Putovanje/trajanje osiguranja - obvezni sastojak police osiguranja kod ugovora za određeno putovanje je oznaka osiguranog putovanja. Navode se imena polaznog i odredišnog mjesta, u slučaju mješovitog prijevoza navodi se i mjesto prekrcaja robe s jednog sredstva na drugo. Kod ugovora na određeno vrijeme navodi se ugovoreno vrijeme trajanja osiguranja prvog i posljednjeg dana osiguranja;[5]
4. Osigurani predmet - *Pomorskim zakonikom* nije predviđeno na koji se točno način označava osigurani predmet, nego je općenito propisano da osigurani predmet mora biti označen u ugovoru ili polici osiguranja, ako je izdana, na način koji omogućuje utvrđivanje njegova identiteta.[9] Kod osiguranja robe u polici se roba označava pojedinačno (navode se identitetne oznake osiguranog predmeta) ili generično (navodi se vrsta robe). Može se označiti i

količina robe prema broju komada ili težini. Kod osiguranja brodova označava se ime broda i osigurani interes u odnosu na taj brod.

5. Osigurana svota - svako osiguranje sklapa se na određeni iznos. Stvarna vrijednost osiguranog predmeta je kriterij za procjenu visine osigurane svote i to će biti mjerodavno sve dok stranke ne ugovore drugačije. Ugovaratelj osiguranja može sam odrediti visinu osigurane svote, ali se može odrediti i dogovoreno. Tada se radi o ugovorenoj vrijednosti osiguranog predmeta. U polici mora biti navedeno da se radi o ugovorenoj vrijednosti i takva polica se naziva valutirana polica te ona obvezuje obje ugovorene stranke. Ukoliko u polici nije navedeno da se radi o ugovorenoj vrijednosti, tada osigurana svota označuje samo iznos na koji se sklopilo osiguranje. Može se osigurati i manja vrijednost od one koju su stranke utvrdile sporazumno. Ukoliko nema ugovorene vrijednosti osiguranog predmeta takva polica se naziva nevalutirana polica i kriterij ocjene vrijednosti osiguranog predmeta je njegova stvarna vrijednost.[5]
6. Premija osiguranja - navodi se u polici dogovoreno ili prema tarifi osiguratelja. Ukoliko nije navedena, smatra se da je određena prema tarifi osiguratelja.
7. Uvjeti osiguranja - ugovoreni uvjeti osiguranja su mjerodavni za utvrđivanje prava i dužnosti stranaka, naročito za utvrđivanje prava osiguranika na osigurninu. U većini slučajeva ugovorene uvjete osiguranja čine institutske klauzule ili osigurateljevi standardni uvjeti osiguranja. U polici su još navedeni posebni ugovorni uglavci i posebni ugovoreni uvjeti. Kod institutskih klauzula u polici osiguranja potrebno je navesti naziv, broj i datum izdavanja institutskih klauzula.
8. Klauzula o nadležnosti suda - u polici se u slučaju spora ugovara nadležnost određenog suda ili arbitraže, kako bi se spriječila mogućnost da neki inozemni osiguranik pokrene spor protiv domaćeg osiguratelja u nekoj drugoj državi. U Hrvatskoj nije praksa da se unaprijed otisne klauzula o nadležnosti određenog suda, ali je preporučljivo kako bi se uklonila mogućnost da se strani sud proglasi mjerodavnim za rješavanje spora koji je pokrenula strana osoba protiv hrvatskog osiguratelja.[5]
9. Klauzula o primjeni prava - u slučaju spora stranke na temelju svoga prava na autonomiju ugovaraju mjerodavno pravo za njihov ugovorni odnos. Pravo neke države koje će se primjeniti na ugovorni odnos određuju tom klauzulom same

stranke. Kod svih institutskih klauzula predviđa se upotreba engleskog prava i prakse na ugovor. U hrvatskom sustavu sklapanje ugovora može se voditi primjenom hrvatskog prava s primjenom institutskih klauzula u njihovoj izvornoj verziji. To se radi na način da se u tekstu police unese posebna ugovorna odredba.

10. Potpis police - da bi polica bila valjana mora biti potpisana od osiguratelja i to Pomorski zakonik izričito propisuje. Polica osiguranja je isprava o već sklopljenom ugovoru i njenim izdavanjem potvrđuje se da je ugovor sklopljen i da je osiguratelj obveznik te police. Za ostvarivanje prava iz ugovora te prijenosa prava na druge osobe dovoljna je polica osiguranja.[5]
11. Datum izdavanja police - u polici je naveden datum i on u većini slučajeva označava datum kada je polica izdana, iako može biti ugovoreno da označava datum sklapanja ugovora o osiguranju, datum početka snošenja rizika od strane osiguratelja i sl. Datum ne označava valjanost police, jer ona može biti pravno valjana i kada nema datuma.
12. Izdavanje više izvornih primjeraka police - ukoliko ugovaratelj osiguranja zahtjeva izdavanje police osiguranja u dva ili više primjeraka, treba navesti u gornjem desnom kutu u koliko primjeraka se polica izadala. S izdavanjem u više primjeraka ne umanjuje se njena pravna sigurnost.[5]

4.3.5. Pravna obilježja pomorske police

Pomorska polica je po pravnoj naravi pisani dokaz o sklopljenom ugovoru o osiguranju i o njegovu sadržaju. Za policu ne možemo reći da je potpuni dokaz jer stranke imaju obvezu i prema onom što su ugovorile, a nisu unijele u policu. U slučaju prijenosa police izvorni primjerak podnesen osiguratelju isključivo je mjerodavan za odnose osiguratelja i novog korisnika osiguranja. Osiguratelj ne može savjesnom novom osiguraniku stavljati prigovore kojima pobija sadržaj police koju je izdao, osim ako se radi o očitoj pogrešci koju je novi osiguranik mogao primjetiti.[9]

Prava sadržana u pomorskoj polici mogu se prenositi a sami način prijenosa ovisi o vrsti police. Pomorska polica može biti na ime, na donositelja, po naredbi i za račun koga se tiče. Polica na ime prenosi se indosiranjem police ili obveznopravnom cesijom. Polica na donositelja se prenosi običnom predajom te za njenu valjanost nije potrebna suglasnost osiguratelja. Polica po naredbi se također prenosi indosiranjem

police te je prenosivost njeno pravno obilježje. Može se prenositi neograničen broj puta. U slučaju ako je uz ugovaratelja osiguranja kao osiguranik navedena neka druga osoba tada se polica ne može prenijeti. Polica po naredbi je osnovni oblik police u međunarodnom pomorskom osiguranju. Polica za račun koga se tiče je polica za račun treće neodređene osobe. Znači da nije poznata osoba koja će u trenutku osiguranog slučaja imati interes na osiguranom predmetu. Prenosi se običnom predajom.[5]

Prema *Pomorskom zakoniku*, ako je izdana polica osiguranja i predana ugovaratelju osiguranja, osiguratelj nije dužan izvršiti svoje obveze iz sklopljenog osiguranja prije nego što osiguranik podnese policu osiguranja. Ako je polica izgubljena ili uništena, osiguranik gubi pravo iz osiguranja ako učini vjerojatnim tu činjenicu, ali u tom slučaju dužan osiguratelju dati odgovarajuće jamstvo.[9] Osiguratelj se oslobađa svoje obveze iz ugovora ako savjesno obavi isplatu imatelju police.

Ako je polica izdana u više izvornih primjeraka, što je u osiguranju međunarodnog karga čest slučaj, osiguratelj je ispunio svoju ugovornu obvezu ako naknadu isplati podnositelju jednog od više izvornih primjeraka police koji učini vjerojatnim svoje pravo na naknadu iz osiguranja po toj polici.[9] Ovo znači da ostali primjerci gube na važnosti.

Pomorska polica nije vrijednosni papir iako ima uvjete i svojstva. Pravno je valjan ugovor o osiguranju i bez police osiguranja, jer isplata naknade iz osiguranja ovisi o ugovoru o osiguranju a ne o polici. Svaka osoba mora dokazati da je u trenutku nastanka štete imala interes na osiguranom predmetu, nije dovoljno da se samo pojavi s originalom police osiguranja. Kod osiguranja nije mjerodavna samo polica nego cijeli ugovor sa svim svojim uvjetima i odredbama. Prijenosom vrijednosnog papira tražbina se prenosi, dok se prijenosom police ne prenosi tražbina nego pravo na naknadu iz ugovora o osiguranju ako se osigurani slučaj ostvari.

Vrijednosni papir je formalno pravni posao, dok se za ostvarivanje prava iz police mora dokazati postojanje osigurljivog interesa. Prijenos police može biti samo na osobu koja ima ili se očekuje da će imati osigurljivi interes. U slučaju da se polica izgubi, pravo iz ugovora ne prestaje i ne provodi se amortizacijski postupak, kao što je postupak kod vrijednosnih papira. Postojanje i sadržaj ugovora o pomorskom osiguranju može se dokazati kopijama i prijepisima police, dok to kod vrijednosnih papira nije moguće

5. PRIJENOS PRAVA IZ UGOVORA

Ugovor o pomorskom osiguranju sadrži prava koja se mogu prenositi i na druge osobe, ako među strankama nije ugovoreno drukčije. U poslovnoj praksi razlikujemo prijenos prava iz ugovora i prijenos pojedinih tražbina iz ugovora.

Prijenos prava ugovornih stranaka na drugu osobu naziva se prijenosom prava iz ugovora. Primjenom odredaba prava osiguranja o prijenosu police osiguranja ostvaruje se prijenos prava iz ugovora. Zakonskim reguliranjem takvog prijenosa izbjegava se primjena općih načela obveznog prava o ustupanju ugovora.[5]

Prijenos neke otuđive tražbine iz ugovora na treću osobu naziva se prijenosom tražbine iz ugovora. Prijenosom tražbine iz ugovora primjenjuju se opća pravila obveznog prava, a ne prava pomorskog osiguranja. Prava mogu prenositi obje ugovorne stranke osiguratelj i osiguranik. Primjenom prava pomorskog osiguranja reguliran je samo prijenos prava od osiguranika, kojim se prenosi ugovorna pozicija osiguranika kao korisnika osiguranja, najčešće pravo na naknadu iz ugovora. Prijenosom prava na neku osobu, ta osoba postaje osiguranikom.

Za vrijeme trajanja osiguranja mogu se prenositi samo ugovorna prava. Ako se dogodi potpuni gubitak osiguranog broda prije prijenosa prava iz ugovora, prenosi se samo pravo na naplatu osigurnine zbog toga što je osiguranje prestalo gubitkom broda.

5.1. PRIJENOS PRAVA PRIJENOSOM POLICE

Prijenosom police osiguranja ostvaruje se prijenos prava iz ugovora o pomorskom osiguranju. Imamo dva slučaja prijenosa police osiguranja, a to su: kada je polica osiguranja izdana i kada polica osiguranja nije izdana.

U prvom slučaju ukoliko je ugovor sklopljen i polica osiguranja izdana, tada se prijenos prava iz ugovora obavlja prijenosom police osiguranja. Prenose se osiguranikova prava i obveza iz police na treću osobu. Osnovni oblik prijenosa prava iz ugovora o pomorskom osiguranju je upravo prijenos police osiguranja.[5]

Kako bi prijenos bio valjan mora biti obavljen na zakoniti način. Prema *Pomorskom zakoniku*, ako je izdana polica osiguranja, prijenos prava iz osiguranja obavlja se indosiranjem police ili na drugi odgovarajući način.[9] U tom slučaju pomorska polica se javlja kao pravni instrument prijenosa prava iz ugovora o osiguranju i nije potrebna suglasnost osiguratelja za njezin prijenos, osim ako stranke nisu ugovorile drugačije. U drugom slučaju ukoliko pomorska polica nije izdana, na prijenos prava iz ugovora se primjenjuju opća načela obveznog prava o prijenosu ugovora.[5]

Još se davno u međunarodnoj trgovini za osiguranjm robe nametnula potreba prijenosa police na treću osobu. Korištenjem pomorske police danas je utemeljen čitav sustav osiguranja u međunarodnoj prodaji robe. Pomorska polica te pomorska teretnica koja je vrijednosni papir daje imatelju pravo na robu.

5.2.PRAVNI UČINCI PRIJENOSA POLICE

Kada osiguranik prenese svoja prava, na njegovo mjesto dolazi novi osiguranik i preuzima sva njegova prava i dužnosti. Stari osiguranik više nema nikakvih ovlasti i prijenosom prestaje biti stranka iz ugovora o osiguranju. U ugovoru o osiguranju sve ostaje isto, promjena stranke ne utječe na njegov sadržaj i obveznopravni odnos. Novi osiguranik prijenosom police stječe pravo na aktivnu procesnu legitimaciju i može pokrenuti parnicu u svoje ime, ali moraju biti obuhvaćena sva prava iz ugovora.[5]

Kao što je već navedeno sve ostaje isto u ugovoru o osiguranju, sva prava i obveze, osiguratelj dolaskom novog osiguranika ne može doći u gori položaj, a niti novi osiguranik u bolji od onog u kojem je bio njegov prethodnik. Osiguratelj može stavljati novom osiguraniku samo one prigovore koji već postoje iz sklopljenog osiguranja. Osiguratelj može iznositi prigovor na ugovor o osiguranju i na sadržaj police osiguranja. Kada se dogodi prijenos police na treću osobu, vrijedi načelo dobre vjere. Prema ovom načelu osiguratelj ne može stavljati osiguraniku prigovor na sadržaj police koju je sam ispostavio, zbog toga se u slučaju prijenosa štiti treći imatelj u dobroj vjeri.[5]

5.3.SUBJEKTI PRIJENOSA POLICE

Raspolagati s pravima iz osiguranja i prijenosom na treću osobu može samo osiguranik, a ugovaratelj osiguranja ne može prenositi prava ako nema svojstvo osiguranika. Osoba koja ima svojstvo osiguranika ima osigurljiv interes na osiguranom predmetu u trenutku prijenosa prava iz osiguranja. U slučaju prodaje broda, gubi se interes i svojstvo osiguranika, te je prijenos prava bez učinka. U slučaju da se osigurana stvar izgubi u cjelosti, gubi se osigurljivi interes i pravo na naknadu štete nastalu na toj stvari, jer štetu nije ni pretrpio. Suprotno tome, ako osiguranik prijenosom prava ne gubi u potpunosti osigurljivi interes, onda ne gubi ni svojstvo osiguranika.[5]

Prava iz osiguranja mogu se prenijeti samo na osobu koja ima osigurljivi interes ili će ga naknadno steći i koja može biti osiguranik. Ako treća osoba ili novi osiguranik, nije stekla osigurljivi interes do isteka osiguranja, nema pravo na naknadu štete jer ju nije ni pretrpjela, a gubi i svojstvo osiguranika. Prema Pomorskom zakoniku, osiguranik može tražiti naknadu za nastalu štetu ne samo kada je imao interes u trenutku nastanka štete nego i kada ga je do isteka osiguranja stekao nakon toga.[9]

5.4. VRIJEME PRIJENOSA PRAVA

Što se tiče vremena prijenosa prava iz osiguranja, ona se mogu prenijeti prije i poslije nastanka osiguranoga slučaja. Ukoliko se prijenos prava dogodi prije nastanka osiguranoga slučaja, tada se polica osiguranja s pravnim učinkom prenosi na osobu koja je u međuvremenu stekla svojstvo osiguranika ili će svojstvo naknadno steći. Ovaj slučaj tipičan je za osiguranje robe u međunarodnom prijevozu, jer do nastanka štete može doći tijekom prijevoza i prije nego roba stigne do kupca, odnosno prijenosa rizika na kupca. Bitno je da kupac naknadno stekne interes i postane osiguranikom kako bi prijenos bio valjan.[5]

Prijenos prava poslije nastanka osiguranog slučaja temelji se na prijenosu prava na naplatu osigurnine koji se obavlja ugovorom o ustupu prava (cesijom). Ugovor o cesiji je ugovor kojim se otuđiva tražbina prenosi na treću osobu, s tim da se ne mogu sve tražbine prenositi.

5.5. PRAVNI UČINAK PRIJENOSA PRAVA NA OSIGURNINU

Nema riješenja po pitanju da li se prijenosom prava vlasništva na osiguranom predmetu prema trećoj osobi, prenose i prava iz ugovora o osiguranju. *Pomorski zakonik* propisuje ustupanje prava na osiguranom predmetu drugoj osobi ne povlači za sobom i prijenos prava iz osiguranja ako o tome nema izričitoga ili prešutnog sporazuma između osiguranika i stjecatelja prava.[9]

Na težinu rizika kod pomorskih osiguranja utječe i kakva je osoba osiguranik, odnosno s kojom pažnjom se odnosi prema osiguranom predmetu. Zbog toga rizika osiguratelji u ugovornim odredbama imaju pravo uskratiti ili odobriti prijenos prava na novoga vlasnika broda.

Kod osiguranja brodova postoji odredba o automatskom prestanku osiguranja kod promjene vlasništva na brodu ili davanja broda u zakup. Kod osiguranja robe u prijevozu promjenom nositelja rizika, uz prijenos police osiguranja, osiguranje se u najčešćem slučaju nastavlja.[5]

5.6. VINKULACIJA POLICE

U poslovnoj praksi se kupnja ili gradnja broda najčešće financira bankarskim kreditima, gdje se ustupa tražbina u korist banke kao jamstvo za otplatu kreditnog duga, prije nastanka osiguranog slučaja. Predvidi se obveza ustupanja prava na naknadu iz osiguranja u slučaju gubitka ili oštećenja osiguranog broda i to se obavlja vinkulacijom police osiguranja. U polici osiguranja unosi se izjava o plaćanju naknade za štetu. Sadržaj takve klauzule nije ujednačen te postoje dvije varijante a to su:

1. Osiguratelj neće isplatiti naknadu iz osiguranja bez pristanka osobe u čiju se korist polica vinkulira;
2. Osiguratelj će u cijelosti ili djelomično isplatiti naknadu osobi u čiju se korist polica vinkulira, a ne osiguraniku.

Isplata osigurnine vinkulatoru po visini je ograničena osiguranikovim dugom. To znači da ako osigurnina premašuje stvaran dug, ostatak se osigurnine isplaćuje osiguraniku.[5]

Svojstvo osiguranika ne prenosi se vinkulacijom police. Banka kao hipotekarni vjerovnik ima opravdan materijalni interes, jer se u njenu korist polica vinkulira.

Banka može i sama sklopiti valjani ugovor o osiguranju stvari jer je financirala kupnju ili gradnju određene stvari.

Temeljem *Pomorskog zakonika*, vinkulacija police osiguranja broda ima neke specifičnosti, u njemu ne treba sklapati poseban ugovor o ustupanju prava iz osiguranja broda u korist hipotekarnog vjerovnika, jer se ugovorno založno pravo prostire i na naknadu iz osiguranog broda.[9] Dovoljno je da se o postojanju ugovornog založnog prava obavijesti osiguratelj. S tom pretpostavkom, osiguratelj ne smije naknadu iz osiguranja isplatiti osiguraniku bez pristanka ugovornog založnog vjerovnika.[9]

U engleskom pravnom sustavu osiguratelj nije dužan isplatiti osigurninu osobi u čiju je korist osnovano ugovorno založno pravo na brod (hipoteka). Ugovorno založno pravo na brod ne obuhvaća osigurninu iz osiguranja broda te se zbog toga u korist banke ustupa tražbina osiguranika na naknadu iz osiguranja broda.

6. ZAKLJUČAK

U povijesti je prvo nastalo pomorsko osiguranje, kao potreba osiguranja rizika u pomorskom prijevozu koji je bio oduvijek opterećen rizicima plovidbe. Prvi pisani propisi o pomorskom prijevozu javljaju se još u 15. stoljeću. Širi pojam je transportno osiguranje, ali se pomorsko osiguranje primjenjuje i na neke druge grane transportnog prava, posebno na multimodalni prijevoz .

Pomorsko osiguranje podrazumijeva osiguranje u okviru kojeg se osiguravaju brodovi, roba/teret koja se prevozi brodovima, odgovornost broдача i drugi interesi koji su izloženi raznim rizicima ili gubicima na moru. Ugovor o pomorskom osiguranju može se definirati kao ugovor kojim se ugovaratelj osiguranja obvezuje da će osiguratelju platiti premiju osiguranja ili doprinos, a osiguratelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja da će osiguraniku, ako nastane događaj koji znači osigurani slučaj, sukladno odredbama ugovora, isplatiti naknadu za štetu (osigurninu) ili na drugi odgovarajući način ispuniti svoju ugovornu obvezu.

Stranke koje se javljaju u ugovoru o pomorskom osiguranju su osiguratelj, ugovaratelj osiguranja i osiguranik. Za sklapanje ugovora vrijedi načelo slobode, što znači da se ugovor sklapa suglasnošću volje ugovornih stranaka, u kojem jedna osoba napravi ponudu, a druga osoba mora tu ponudu prihvatiti kako bi se ugovor sklopio. Ugovor može biti sklopljen pismeno, usmeno, telefonski itd.

Prava i dužnosti stranaka iz ugovora stupaju na snagu kada se ugovor sklopi. Premiju osiguranja obvezan je platiti ugovaratelj osiguranja, a ukoliko se ostvari osigurani slučaj osiguratelj isplaćuje osigurninu. Ugovori u pomorskom osiguranju mogu biti ugovori na vrijeme koji se vezuju za ugovor o osiguranju brodova i ugovori za putovanje koji se vezuju za ugovore o osiguranju robe. U ugovoru o pomorskom osiguranju mogu se prenositi prava ugovornih stranaka na drugu osobu koja se ostvaruju primjenom specifičnih odredaba prava osiguranja o prijenosu police osiguranja. Na treću osobu mogu se prenositi i otuđive tražbine. Prava iz ugovora o osiguranju mogu prenositi obje stranke, a to su osiguratelj i osiguranik. Za pomorsko pravo reguliran je samo prijenos osiguranikovih prava. Osiguranik prijenosom svojih prava na drugu osobu, gubi status osiguranika, a taj status dobiva novi osiguranik koji preuzima sva prava i obveze. Prijenos prava iz osiguranja može biti prije i poslije nastanka osiguranog slučaja. Za prestanak ugovora o pomorskom osiguranju

primjenjuju se opća načela obveznog prava. Ugovor prestaje ako istekne ugovoreni rok.

Najvažnija isprava o sklopljenom ugovoru o osiguranju i njegovu sadržaju je pomorska polica. Ona predstavlja dokaz da je osiguranje sklopljeno. Pomorska polica za osiguranje brodova naziva se pomorska kasko polica, a za osiguranje robe pomorska kargo polica. Polica predstavlja pravnu i ekonomsku funkciju u odvijanju međunarodne trgovine.

Glavno svojstvo pomorske police je to što može biti prenosiva na treću osobu, tj. prava iz ugovora kojeg je sklopio prodavatelj mogu se prenositi na kupca robe. Zajedno s pomorskom teretnicom pridonosi pravnoj sigurnosti u odnosima stranaka iz međunarodne trgovine. Do 1982. godine u primjeni je bila *Lloyd's S.G. Policy Form*, a danas je u upotrebi tzv. *Nova pomorska polica*. Nova pomorska polica ne sadrži uvjete osiguranja, a bitni elementi sadržani u njoj su: stranke ugovora, prijevozno sredstvo, putovanje/trajanje osiguranja, osigurani predmet, osigurana svota, premija osiguranja, uvjeti osiguranja, klauzula o nadležnosti suda, klauzula o primjeni prava, potpis i datum izdavanja police.

Pomorska polica nije vrijednosni papir, jer se isplata naknade iz osiguranja temelji na sklopljenom ugovoru o osiguranju, a ne na posjedovanju pomorske police. Kako bi osiguratelj isplatio osigurninu mora postojati osigurljivi interes te šteta mora biti osigurana, a njen iznos točno utvrđen.

LITERATURA

- [1] Grabovac, I.: *Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik*, Split, 2005.
- [2] Lovrić I.: *Nove institutske klauzule za osiguranje robe*, magistarski rad, 2009.
- [3] Pavić, D.: *Interes osiguranja*, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, br. 79/2005.
- [4] Pavić, D.: *Pomorsko imovinsko pravo*, Književni krug Split, 2006.
- [5] Pavić, D.: *Pomorsko osiguranje, pravo i praksa*, Književni krug Split, 2012.
- [6] Pavić, D.: *Pravo pomorskog osiguranja*, Narodne novine, Zagreb, 1997.
- [7] Pavić, D.: *Pomorsko osiguranje*, Knjiga I, Croatia osiguranje, Zagreb, 1986.
- [8] Pavić D.: *Ugovorno pravo osiguranja*, Komentar zakonskih odredaba, Tectus, Zagreb, 2009.
- [9] *Pomorski zakonik Republike Hrvatske*, Narodne novine, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015.